

Naoberschap in Gaastern.

bijdrage van Harry Pepping aan afsluiting 5-sterrenproject - 24 april 2010

Vittien daog leed'n. Tillefoon geeit.
Ik neem op en zeg mien naam.
An de tillefoon is mien zwaoger Flip: "Heij niet vlak met de vrouw?" klinkt het dreug.
"Hoe zo?"
"'t Geeit er ja heer bij jow."
Kiek, dat döt hij now aaltied. Hij wet da'k 'n hond heb. En hij wet ok dat die as 'n onwieze tekeer geeit as e de tillefoon heurt.
En hij wet ok heel goed dat ik nooit wat met mien vrouw heb. Nou ja: nooit?
Ik gao der dus niet op in.
"Heij wat bezunders?"
"Nee, wij hebt in Gaastern het vief sterrenproject had."
Dat noemt hij gien bezunders.
Vief sterren döt mij trouwens aaltied denken an lekker eet'n.
"He'k van heurt ja. Hef Emmy van de Brinkzicht der ster bij?"
" Nee dat project wodt zaoterdag afsloott'n en now mot er ok wat zegd wodden over het naoberschap. En now had ik an jou dacht. Tien minuten, langer mag niet duur'n. Denk er mor eev'n over nao. Mor ik moet het veur maandag wel weet'n"
Um köt te gaon : ik heb toezegd. Mien zwaoger is de minste niet. Qua patet orbis.

Vandaar dat ik hier nu sta. Mijn naam is Harm Pepping. Geboren op 13 april 1943 in Gasteren, in het huis van Hendrik van Rein, Jaczn, vulgus Job zien Hennerk .
Dit om niet in de war te komen met Hendrik van Rein, Azn, vulgus Albert zien Hendrik.
Het pand is nu bewoond door Harrie Wolters.

Dan rijst de vraag: wat vertel ik over het naoberschap?

Eerst maar eens achter de computer. Google. Naoberschap ingetikt: 20.700 items. Volgens mij helpt iedereen, iedereen. Maar wie helpt mij? Er gaat een lampje branden. Wacht is. Prof. dr. C.H.Edelman.
Ik zoek in mijn boekenkast.

Edelman heeft de geschriften van Harm Tiesing over landbouw en volksleven in Drenthe verzameld. Twee delen.
Harm Tiesing leefde van 1853 tot 1936 in Drouwen en Borger.

En inderdaad het lampje brandde niet voor niks. Deel 2, bladzijde 163.

Tiesing vermeldt de term nabuurschap en ziet dit insituut als een eeuwenoude vereniging. Hij omschrijft het als volgt:

"Een nabuurschap is een vereniging van 11 huisgezinnen, die veelal het naast bij elkander wonen. Elk huis heeft 10 naburen, noabers, waarvan er 5 ter rechter en 5 ter linkerzijde wonen. Zo gaat het hele dorp door.

Het systeem houdt in dat er niemand is, al woont hij buitenaan, of hij heeft naburen, noabers.

Het doel der vereniging is het verlenen van onderlinge hulp.

Een reglement heeft nooit bestaan, een ledenlijst evenmin en **geldelijke uitgaven zijn slechts zelden nodig.** "

En dat past oes Drenten.

"Nabuurschap was echter wel gebonden aan strakke regels.

Bij elke gelegenheid, waarbij de hulp van leden uit een ander gezin te pas komen, roepen goede naburen elkanders hulp in, die deze hulp dan gratis verlenen. Door middel van wederzijdse hulpverlening probeerde men het hoofd boven water te houden. Geen huishouding stond zo op zichzelf, want steeds stond de dorpsgemeenschap, de buurtschap en de boerschap klaar om te helpen."

En dat al vanaf en voor de tijd dat de hunebedbouwers met van die grote zware stenen sleepten.

De boerschap zag toe dat de leden van de gemeenschap de noaberplichten nakwamen. Als men niet precies in het gareel liep dan deugde men al gauw niet.

Harm Tiesing bijv. was anders dan de doorsnee dorpeling. Hij liep namelijk wat gebogen. Vroeger noemde men dat een bochel. En hij was

klein van gestalte. Oorzaak: hij was aan de onderkant wat kort.

Nee, men vond hem wat apart. Hij schreef artikels over vele dingen. Hij dacht na over het hoe en waarom.

Dat vond men maar niks. Het gewone volk vond hem maar een "wiesneus". Men noemde hem spottend Harm Dreum.

Er heerste in het oude Drentse dorp een strenge onderlinge sociale controle. En dat zal in Gasteren niet anders zijn geweest.

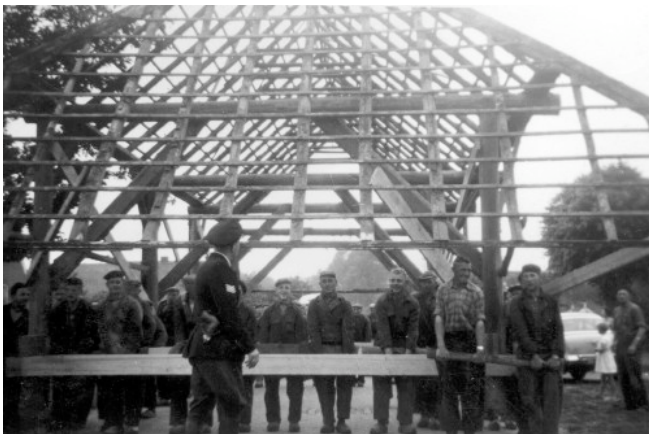
Buiten de pot piesen was er niet bij. Wanneer dat toch gebeurde? Dan werd dat nog wel eens door, met name de jeugdige, dorpsgemeenschap recht gezet.

Ondanks dit alles stond de hulp voorop. Vooral in "nood en dood" stonden de burens klaar met hun gezamenlijke aanpak.

Ook het binnenhalen van de oogst vereiste een zekere samenwerking. De akkers op de es waren vaak alleen maar over elkaars land te bereiken. Daardoor moest vaak gelijktijdig met het bewerken van de grond, het zaaien en het oogsten worden begonnen.

De volmachten, het dorpsbestuur, riepen door het blazen op de boerhoorn de boeren bijeen, waarna overleg plaatsvond.

Naast de wederzijdse hulp werden af en toe boeren opgeroepen om bijvoorbeeld gezamenlijk wegen te onderhouden, sloten te graven of sneeuw te ruimen. De meeste boeren vonden dat helemaal niet erg.

De mij bekende voorbeelden in Gasteren zijn: het verplaatsen, in 1959 van een grote schuur over een afstand van het halve dorp, onder leiding van de plaatselijke timmerman. Geen heftrucks, geen kranen. Wel 'n borrel.

In de jaren 50 werd door rederij Goudriaan Nieveld en Co een villa gebouwd aan de weg naar Oudemolen. Met een bepaalde bestemming. Door de mannelijke inwoners, toen nog overwegend boeren, werd hier bij geholpen: het zgn. richten. De rederij was gevestigd in Rotterdam.

Mij is niet bekend of de rederij connecties had in Schiedam. Wel dat het nat uit die plaats rijkelijk vloeide.

Der waren der bij die zo zat waren als een toeter. Ze werden per kruiwagen thuisgebracht. Ook een vorm van noaberschap.

Winterse tijden, ook vroeger: de weg naar Anderen. Hevige sneeuwval. De wind joeg over de es. De hele straat zat dicht. Echt potdicht. Winkelier Jan Pieters kon zijn klanten in Anderen niet bevoorraden. De boerhoorn werd geblazen. Alle boeren met schop klaarden de klus. Anderen was gered.

Het haalde zelfs de Drentse en Asser krant.

Mijn lager school periode, en dat is echt lang geleden: oud papier, ingezameld door de schooljeugd (Japi), werd door de stropers van de dorsvereniging en de boeren in pakken geperst. Dat gebeurde gewoon op het schoolplein. Daarna verkocht. Niet het schoolplein maar de papierbalen.

Hierdoor konden de leerlingen van klas vier, vijf en zes op schoolreis. Met de bus van Takens uit Rolde. Een week op schoolreis naar Den Haag, Rotterdam of Arnhem. Samen met de lagere school van Anderen; dat was wat.

Grensoverschrijdend naoberschap.

Men hielp elkaar met gesloten beurzen. De enige beloning was het schenken van bier en het drinken van een borrel. Op de goede afloop. Hierdoor behoorde het boerwerk voor menig arbeider of boer tot de aangenaamste bezigheden. Mede door de gezelligheid en niet het minst vanwege de alcoholische versnapering.

We zullen dit niet negatief beoordelen.

Laten we het maar houden op vergelijkend warenonderzoek van gedistilleerd.

Dit soort hulp noem ik voor het gemak: groeps naoberschap.

Het tegengestelde is dan: individuele of persoonlijke naoberschap.

Dat was er ook in Gasteren.

Het helpen bij het kalven van een koe. Ook al was het midden in de nacht.

Het slachten van een varken door de dorpslager Marinus Moek. De buurman hielp dan om het zwien op de ladder te krijgen.

Nog een voorbeeld.

Mijn vader. Siens Pep, boer. Ging met loonwerker Lute Pieters onderdelen halen. We praten over beginjaren zestig.

De Nevelsbocht werd verkeerd ingeschat of dat Luut zien Luut wat te weinig aan het stuur draaide, is niet bekend.

Wel dat ze in de sloot doken. Met de auto.

De bestelauto van Jans Hofsteenge van de Centrawinkel diende als ambulance. Zo werd hij thuis gebracht.

Ik hoor mijn vader nog zeggen: "Wat sind 'k te pas kommen." Gekneusde ribben. Maar het werk op de boerderij ging door. Naobers.

En hoe zit het nu?

Gasteren is een forensendorp geworden. De boeren zijn echt op een hand te tellen.

Is er in Gasteren, dat eeuwen lang een autonome economische gemeenschap (een boerendorp) is geweest en pas in de vorige eeuw zijn autonomie verloor, nog naoberschap?

Ja zeker. Het is er nog. Echter niet meer gebonden aan strenge regels. Zoals vroeger. Vandaar dat men nu van zgn. "vrij naoberschap" spreekt.

Wat in de huiskamerbijeenkomsten ook heel nadrukkelijk naar voren is gekomen.

Voorbeelden: Harm Reinders ruimt met de trekker sneeuw in 't dorp. De gemeente was even ergens anders bezig.

Gezamenlijk ijsbaan sneeuwvrij maken.

Weet U dat in de statuten van ijsvereniging Wintervreugd, daterend uit de jaren dertig, staat vermeld dat leden verplicht zijn behulpzaam te zijn bij het sneeuwruimen van de banen?

Men heeft dit artikel nooit behoeven te hanteren. Men poetste afgelopen winter vrijwillig gewoon met "riesen bessems" de baan olympisch glad. Weer een ster er bij. En na afloop was er speciale "poeiersukkelao", chocolademelk.

Voor aanwezig zijn van 16 jaar en ouder is het recept verkrijgbaar bij het ijsbaanbestuur.

Grasmaaien bij wat oudere mensen of helpen bij het invullen van papieren, aanvragen van subsidies enz. Zijn ook vormen van naoberschap.

Inwoner van Gasteren, een bekend architect, moet naar zijn werk in Assen. Passeert bushalte.

Ziet een nieuwe inwoner staan. Bekend architect stopt: "Moeij ok naor Assen?" "Ja naar het station." "Stap mor in, ik moet toch die kaant op".

Zo zijn er nog wel meer voorbeelden te noemen. Van andere architecten . Dit alles verdiende, verdient dan ook terecht een ster.

Waarom doet men dit?

Zijn het rudimentaire overblijfselen van naoberhulp die nog in de genen van mensen voorkomen?

Kynologen, dat zijn geen architecten, onderkennen bij bepaalde hondenrassen een positieve eigenschap.

Niet grommen of bijten maar "the will to please".

Een ander een plezier te doen..

Deze hondse eigenschap is voor ons mensen ook niet onbelangrijk.

Met name voor het samenleven, de leefbaarheid.

Je bent er voor elkaar en je helpt elkaar. Ook als er niets te helpen valt is contact en belangstelling belangrijk. Gewoon vanuit de simpele sociale gedachte die men het beste kan omschrijven met de term "gezelligheid".

Vrij naoberschap.

De moraal van dit verhaal

"Een goede buur is beter dan een verre vriend."
Houden zo. Deze ster.

Maar denk er wel om:

Al te goed is buurmans gek.